УзССР Давлат китоб палатаси
Книжная палата УзССР
330897

ҲУРРИЯТ БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН!

Янги ўқув йилида янги муваффақиятлар ёр бўлсин!

Ilm o'zni bilmakdir

Ma'rifat

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ •

1931 йилдан чиқа бошлаган | 1997 йил 30 август, шанба | Баҳоси сотувда эркин нархда. | № 67 (6963)

Ibrat

Истиқлол байрами арафасида Фарғона вилояти Бувайда туманида 844 ўринли янги мактаб бинои қурилиб фойдаланишга топширилди. Бу ерда таълим-тарбия ишларини олиб бориш учун барча шарт-шароитлар муҳайё этилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

«ЎЗБЕКИСТОН ҚАҲРАМОНИ» УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Мамлакатимиз мустақиллигини мустаҳкамлашга ва ишлаб чиқариш соҳаларида иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишга қўшган улкан ҳиссаси ҳамда фуқароларнинг соғлигини муҳофаза қилиш, ёшларга таълим ва тарбия бериш борасидаги давлат ва халқ олдидаги қаҳрамонона меҳнати учун қуйидагиларга «Ўзбекистон қаҳрамони» унвони берилиб, олий нишон — «Олтин юлдуз» медали топширилсин:

Мадалиева Манзура Абдуллаевна — Қўқон шаҳридаги 10-ўрта мактаб математика ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Саитова Онесия Саитовна — Қорақалпоғистон Республикаси 1-туғуруқхонасининг гинекология бўлими мудири

Умаров Холхўжа Мукаррамович — «Тошкентуйжойинвестқурилиш» корпорацияси «Тошмахсуспардозқурилиш» акциядорлик жамияти 42-қурилиш бошқармаси сувоқчилар бригадаси бошлиғи

Кувақов Машарип — Боғот туманидаги «Боғот» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси, Хоразм вилояти.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил 26 август.

БАРКАМОЛ АВЛОД — ЎЗБЕКИСТОН ТАРАҚҚИЁТИНИНГ ПОЙДЕВОРИ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ IX СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Муҳтарам халқ ноиблари!

Азиз дўстлар!

Олий Мажлиснинг бугунги сессиясида кўриб, муҳокама қилинаётган, ҳаётимизни ҳал этувчи муҳим масалалар қаторида таълим-тарбия тизимини тубдан ўзгартириш, уни янги замон талаби даражасига кўтариш, баркамол авлодимиз келажагига дахлдор қонун лойиҳалари ҳам бор.

Фурсатдан фойдаланиб бугунги кун тартибига қўйилган мана шу масалалар бўйича ўзимнинг баъзи фикрларим, мулоҳазаларимни билдиришга рухсат бергайсиз.

Ҳурматли дўстлар!

Азиз ватандошлар!

Барчангиз яхши биласизки, келажак авлод ҳақида қайғуриш, соғлом, баркамол наслни тарбиялаб етиштиришга интилиш бизнинг миллий хусусиятимиздир.

Бу муқаддас заминда яшаётган ҳар қайси инсон ўз фарзандининг бахту саодати, фазлу камолини кўриш учун бутун ҳаёти давомида курашади, меҳнат қилади, ўзини аямайди.

Бола туғилган кунидан бошлаб оила муҳитида яшайди. Оилага хос анъаналар, қадриятлар, урф-одатлар бола зуваласини шакллантиради. Энг муҳими, фарзандлар оилавий ҳаёт мактаби орқали жамият талабларини англайди, ҳис этади.

Ўзбек оиласи мустабидлик замонида ҳам ўзининг тарихан шаклланган қиёфасини йўқотмади. Улуғ адибимиз Абдулла Қодирий қаҳрамонларидан бирининг: **«Бу хонадондан ҳеч ким норизо бўлиб кетган эмас»,** дея айтган гапларида элимизга хос катта ҳаётий фалсафа мужассам.

Бу йўқ жойдан пайдо бўлган гап эмас. Ота-онанинг фарзанд олдидаги бурчлари, ўзларининг охиратини обод этувчи қарзлари бор. Дину диёнатли хонадон оқсоқолларидан сўрасангиз, уларни лўнда қилиб санаб беради: **яхши ном қўйиш, яхши муаллим қўлига топшириб, саводими чиқариш, илмли, касбли-ҳунарли қилиш, бошини икки, уйли-жойли қилиш.**

Бугун ана шундай олижаноб анъаналар қайтадан мустаҳкам қарор топиши ва ривожланиши учун истиқлол шарофати туфайли энг қулай муҳит яратилди. Бу, шубҳасиз, биз ота-оналар ва мустақил, буюк келажакка интилаётган давлатимиз зиммасига жуда катта вазифалар ва масъулият юклайди.

Мана шунинг учун ҳам бугунги кунда биз бу масалага жиддий эътибор бермоқдамиз. Шунинг учун ҳам бу мақсадга қаратилган лойиҳалар жамоатчилигимиз диққат-эътибори марказига ўтмоқда, тарбия соҳаси ислоҳоти бугунги энг долзарб, эртанги тақдиримизни ҳал қилувчи муаммога айланмоқда.

Лўнда қилиб айтганда, бугунги кунда олдимизга қўйган буюк мақсадларимизга, эзгу ниятларимизга эришишимиз, жамиятимизнинг янгиланиши, ҳаётимизнинг тараққиёти ва истиқболи амалга оширилаётган ислоҳотларимиз, режаларимизнинг самараси тақдири — буларнинг барчаси, аввалам­бор, замон талабларига жавоб берадиган юқори малакали, онгли мутахассис кадрлар тайёрлаш муаммоси билан чамбарчас боғлиқлигини барчамиз англаб етмоқдамиз.

Шу билан бирга, ҳаммамиз яна бир ҳақиқатни англаб етмоқдамиз. Фақатгина чинакам маърифатли одам инсон қадрини, миллат қадриятларини, бир сўз билан айтганда, ўзлигини англаш, эркин ва озод жамиятда яшаш, мустақил давлатимизнинг жаҳон ҳамжамиятида ўзига муносиб, обрўли ўрин эгаллаши учун фидойилик билан курашиши мумкин.

Сир эмаски, **ҳар қайси давлат, ҳар қайси миллат** нафақат ерости ва ерусти табиий бойликлари билан, ҳарбий қудрати ва ишлаб чиқариш салоҳияти билан, балки **биринчи навбатда ўзининг юксак маданияти ва маънавияти билан кучлидир.**

Бундай бойликнинг аҳамиятини англаш учун чор Россиясининг Туркистон ўлкасидаги генерал-губернатори М. Скобелев:

«Миллатни йўқ қилиш учун уни қириш шарт эмас, унинг маданиятини, санъатини, тилини йўқ қилсанг бас, тез орада ўзи таназзулга учрайди», деб айтган гапини эслашнинг ўзи кифоя қилади.

Бундай ёвуз қарашларга қўшимча изоҳ беришга ҳожат йўқ, деб ўйлайман. Лекин улардан керакли хулоса-сабоқ чиқариш учун бугун ҳам кеч эмас.

Шу боис мамлакатимизнинг истиқлол йўлидаги биринчи қадамлариданоқ, буюк маънавиятимизни тиклаш ва янада юксалтириш, миллий таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш, унинг миллий заминини мустаҳкамлаш, замон талаблари билан уйғунлаштириш асосида жаҳон андозалари ва кўникмалари даражасига чиқариш мақсадига катта аҳамият бериб келинмоқда.

Бу жараёнда охирги йилларда қилган ишларимиз ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Мактаб соҳасида «Таълим ҳақида» Қонун қабул қилдик. 1996-1997 ўқув йилидан бошлаб мактабларнинг биринчи синфларида ўқиш янги алифбода олиб борилди. Янги имло, алифбода ўқитиш учун зарур дастур, қўлланма ва дарсликлар яратилди.

Шу давр мобайнида 300 га яқин янги турдаги таълим муассасалари очилди. Олий ўқув юртлари қошида 46 та лицей ташкил этилди, 800 га яқин ўқувчи чет элларда таълим олди, кўпгина ўқитувчилар хорижий давлатларнинг илғор тажрибаларини ўрганиш мақсадида чет мамлакатларга бориб қайтди.

Жойларда мактабларга ва ўқитувчи мураббийларга, уларни моддий ва маънавий рағбатлантириш, ёрдам бериш масалаларига эътибор анча кучайтирилди.

Ўрта махсус таълим соҳасида вилоятларда, жойларда бизнес мактаби, кичик ва ўрта мактаб учун касб-ҳунар курсларининг очилиши, бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиққан ҳолда янги мутахассислик (фермер, солиқ ва божхона ходими, аудит ва ҳоказо)ларнинг киритилиши эътиборга лойиқдир.

Тошкент, Самарқанд, Урганч, Тўрткўл ва Андижонда банк коллежлари ҳамда Тошкент аёллар коллежи ташкил қилиниши ҳам шулар жумласидандир.

Олий мактаб соҳасида тест усули жорий этилишини вилоятлар марказларида педагогика институтларининг университетларга айлантирилиши ва жойлардаги ўқув юртларига юқори таъсис низоми берилиши ташкил этилган миллий тажрибанинг ва халқаро жамоалар ҳисобидан чет элларга тажриба алмашиш ва талабаларни ўқишга юбориш йўлга қўйилиши, иқтисод ва бизнес соҳасидаги мутахассис ва ўқитувчиларни қайта тайёрлаш бўйича аниқ мақсадга йўналтирилган ишлар олиб борилиши, ўтиш даврида 2 мингдан ортиқ талаба ва мутахассиснинг чет элларда ўқиб келиши, 200 дан ортиқ чет эл мутахассисининг республикамиз ўқув муассасаларига жалб қилинишини қайд этишимиз зарур, деб ҳисоблайман.

Давлат ва ижтимоий қурилиш академияси, Банк ва Молия академияларини ташкил қилганимиз ҳозирданоқ ўз самарасини бераётганини катта мамнуният билан таъкидлашимиз лозим.

«Маҳалла», «Камолот», «Соғлом авлод учун», «Нуроний», «Улуғбек», «Умид» жамғармаларининг таълим-тарбия соҳасидаги эзгу ишларини, ўсиб келаётган авлодни жисмонан соғлом ва маънавий жиҳатдан баркамол қилиб тарбиялашга қўшаётган ҳиссалари ҳақида алоҳида айтиб ўтмоқчиман. Бу борада амалга оширилаётган ижобий тадбирларимиз кам эмас.

Аммо холисона баҳо берганда, шуни тан олишимиз керакки, ўтган давр мобайнида амалга оширилган тадбирларимиз бугун ҳаёт талаб қилаётган натижаларни бераётгани йўқ. **Аввало шуни таъкидлашимиз керакки,** биз эски, шўролар замонидан қолган таълим-тарбия тизимига хос мафкуравий қарашлардан ва сарқитлардан ҳали-бери тўлиқ қутулганимиз йўқ.

Иккинчидан, барча амалдаги ўзгаришлар ва тадбирлар, асосан юзаки бўлиб, таълим-тарбия ва ўқув жараёнларининг таркибини, босқичларини бир-бири билан узвий боғлаш, яъни узлуксиз таълим-тарбия тизимини ташкил қилиш муаммоларини ечиб берган эмас.

Учинчидан, бизнинг амалдаги таълим-тарбия тизимимиз бугунги замонавий, тараққий топган демократик давлатлар талабларига жавоб бера олмаслиги кўп жойларда яққол кўринмоқда.

Бугунги кунда мутахассис кадрларни тайёрлаш, таълим ва билим бериш тизими, ҳаётимизда, жамиятимизда бўлаётган ислоҳот, янгиланиш жараёнлари талаблари билан яқиндан боғланмаганлиги ҳар томонлама сезилмоқда.

Рухсатингиз билан, азиз дўстлар, ана шу масалаларга алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Очиқ тан олиш керак: мактабларнинг моддий базаси жуда ночор. Бу масалада нақадар оқсоқлигимизни, ночорлигимизни, биринчи навбатда, қишлоқ жойлардаги аҳвол-вазият мисолида очиқ тан олишимиз керак.

Иккинчи масала, аввал айтганимдек, тарбиячи, яъни ўқитувчига бориб тақаляпти.

Тарбиячиларнинг ўзига замонавий билим бериш, уларнинг маълумотини, малакасини ошириш каби пайсалга солиб бўлмайдиган долзарб масалага дуч келмоқдамиз.

Менинг фикримча, таълим-тарбия тизимини ўзгартиришдаги асосий муаммо ҳам мана шу ерда. Ўқитувчи болаларимизга замонавий билим бершин, деб талаб қиламиз. Аммо замонавий билим бериш учун, аввало, мураббийнинг ўзи ана шундай билимга эга бўлиши керак.

Шу билан бирга, ўқитувчи ва мураббийларнинг ҳаётий талабларини қондириш, уларни рағбатлантириш, уларнинг ўз иши, касбидан мамнун бўлишини

(Давоми 2-бетда.)

Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси тўққизинчи сессияси тўғрисида АХБОРОТ

29 август куни Тошкентда биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг тўққизинчи сессияси ўз ишини бошлади.

Сессия ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этмоқда.

Мажлислар залида Вазирлар Маҳкамаси аъзолари, республика ташкилотларининг раҳбарлари, хорижий давлатлар элчилари ва дипломатия корпуси вакиллари, республика ва хорижий оммавий ахборот воситаларининг мухбирлари ҳозир бўлишган.

Сессияни Олий Мажлис Раиси Э.Халилов бошқарди.

Сессия иши бошланишидан олдин депутатлар Олий Мажлис депутати Ч.Абдиров хотираси учун бир дақиқа сукут сақладилар.

Олий Мажлис сессиянинг ишчи органи — котибиятни тузди, кун тартибини тасдиқлади.

Депутатлар мандат комиссиясининг раиси Ш.Мирзиёевнинг маърузасини тинглаб, 27 июль куни янги сайланган Олий Мажлис депутатлари Т.Даминов, С.Ҳусенов, Ҳ.Дўстмуҳамедов, Н.Аминов, Н.Мўминов, Р.Жумаев, А.Саидов ва Б.Юсуповнинг ваколатларини тўғри деб топдилар. Депутатлар кун тартибидаги масалаларни кўриб чиқишга киришдилар.

Сессия иштирокчилари ва хорижий меҳмонлар Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва таълим тизимида бўладиган ислоҳот тўғрисидаги нутқини зўр эътибор билан тингладилар. Сўзга чиққан Ўзбекистон Фанлар Академияси Президенти Т.Жўраев, Учқўрғон туманидаги 20-мактаб директори Ҳ.Курбоналиев, Тошкент Давлат университети ректори вазифасини бажарувчи, «Халқ бирлиги» ҳаракатининг раиси Т.Долимов,

(Давоми 3-бетда.)

Qutlaymiz

МУАЛЛИМ — «ЎЗБЕКИСТОН ҚАҲРАМОНИ»

Қўқон шаҳридаги 5-мактабда ўқиб юрган қизалоқ — Манзурахон математика фанига, шу билан бирга (кейинчалик маълум бўлишича) муаллимликка меҳр қўйди. Зукко боланинг бирор соҳага қизиқиши муаллимларнинг меҳнатлари самарасидир балки. Фан олимпиадаларига тайёргарлик, қатнашувлар натижаси — Қўқон давлат педагогика институтининг математика факультетига ўқишга киради. Ўз соҳасига қизиққан, меҳр қўйган инсон ҳар қандай вазиятда, ҳар қандай ёшда ижодкорликни йўқотмайди. Ижодкорлик эса изланиш, ўқиш натижасидир. Манзурахоннинг ижодкорлиги талабаликда ҳам, илмгоҳни битириб 10-ўрта мактабга келгач ҳам давом этди. Ижодкор, меҳрибон муаллимгагина болалар оппоқ кўнгилларидан жой беришади ва ўз-ўзидан унга эргашишади. Бундайлар ҳақиқий мураббийлар ҳисобланадилар.

Манзура Мадалиева 1947 йилда туғилган. Айни кунда 10-ўрта мактабнинг олий тоифали ўқитувчиси. Бу меҳнатлар таҳлили, уларнинг натижалари ҳақида алоҳида тўхталамиз. Ҳозирча эса азиз муаллимани Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Фармонига кўра давлатимизнинг энг олий — «Ўзбекистон қаҳрамони» унвони билан қутлаймиз. Ёш авлодни Ватанга муҳаббатли, садоқатли, юрт обрўсини кўтарадиган етук шахслар қилиб тарбиялашда толманг, муҳтарам устоз!

1997 ЙИЛ

Мана, мамлакатимиз Мустақиллигининг 6 йиллик тўйини нишонловчи қутлуғ кун ҳам етиб келди. Бундай қувончли дамларда юртимизда амалга оширилаётган улкан хайрли ишларни эламоқ кишида фахр ҳиссини уйғотади. Республикамиз Президенти И.А. Каримов ташаббуси билан 1997 йил — Инсон манфаатлари йили деб эълон қилиниши ва Вазирлар Маҳкамасининг «Инсон манфаатларини таъминлаш борасида 1997 йилда амалга ошириладиган тадбирлар дастури тўғрисида»ги қарорига имзо чекиши юртдошларимиз турмуш тарзини янада фаровон бўлишга, юртимизни янада гўзал ва ободонлашишига кенг йўл очмоқда.

Ҳар қандай миллат ўз келажагини ўзининг истеъдодли ёшлари тимсолида кўради. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Президентининг иқтидорли ёшларнинг чет элда таълим олишларини қўллаб-қувватлаш «Умид» жамғармасини тузишнинг ташкилий чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорининг қабул қилиниши, шубҳасиз, йилнинг унутилмас воқеаларидан бири бўлди. «Умид» жамғармаси ўтказган танловдан ғолиб чиққан бир

ИСТИҚЛОЛ ИНЪОМЛАРИ

қанча иқтидорли ёшлар Ўзбекистон Республикаси Президенти грантларига эга бўлишди. Шу йил куздан бошлаб улар АҚШ, Германия, Япония, Франция, Англиянинг энг йирик университетларида таҳсил олишади.

Мазкур йилда Бухорода Қоровулбозор нефтни қайта ишлаш заводи ишга тушди. Марказий Осиёда энг йирик бўлган бу иншоот қурилишида Франция, Япония, Туркия ва бошқа давлатлар ишчи-мутахассислари, технологиялар ва кенг кўламдаги молиявий кўмаклари билан қатнашишди. Қисқа фурсатда оламшумул аҳамиятга эга бўлган мазкур завод тўлиқ куч билан ишласа, мамлакатимиз нафақат нефть мустақиллигига эришади, балки ўз тайёр нефтини чет элга экспорт қилиш имкониятига эга бўлади.

Дарвоқе, кечагина Самарқандда «Шарқ тароналари» халқаро мусиқий фестивали ўз ишини бошлади. Унда Она Шарқнинг 40 га яқин давлатидан ва бошқа эллардан меҳмонлар ташриф буюришган. Кўринг, бутун Шарқ Ўзбекистонда, эли тинч, юрти обод заминда қўшиқлар байрами ўтказаётир! Юксалишинг бардавом бўлсин, ҳур Ўзбекистон! Мусиқанг жаранги оламни тутсин, Она Шарқ!

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ СОҲАСИДА АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУКОФОТИНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотлари қўмитасининг 1997 йилги Абдулла Қодирий номидаги Давлат мукофотларини бериш тўғрисидаги таклифларига биноан

Мусиқа санъати соҳасидаги энг яхши ижодий ишлари учун 1997 йилги Абдулла Қодирий номидаги Давлат мукофотлари қуйидагиларга берилсин:

1. **Мустафо Бафоев**га — 1993—1996 йилларда яратилган «Улуғбек буржи», «Нодира», «Мозийдан нур» телевизион балетлари мусиқаси ва истиқлолни тараннум этувчи қўшиқлар туркуми учун.

2. **Анор Назаров**га — 1993—1996 йилларда яратилган истиқлол руҳи билан йўғрилган қўшиқлар ва мусиқалар туркуми учун.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил 27 август.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ТАСВИРИЙ ВА АМАЛИЙ САНЪАТ, ХАЛҚ ҲУНАРМАНДЧИЛИГИ СОҲАСИДА КАМОЛИДДИН БЕҲЗОД НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУКОФОТИНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотлари қўмитасининг 1997 йилги Камолиддин Беҳзод номидаги Давлат мукофотларини бериш тўғрисидаги таклифларига биноан

Тасвирий ва амалий санъат, халқ ҳунармандчилиги соҳасидаги энг яхши ижодий ишлари учун 1997 йилги Камолиддин Беҳзод номидаги Давлат мукофотлари қуйидагиларга берилсин:

1. **Тойир Болтабоев, Хуршид Назиров ва Ғайрат Камолов**га — Тошкентдаги Темурийлар тарихи давлат музейига ишланган уч қисмли маҳобатли «Буюк соҳибқирон — буюк бунёдкор» деворий тасвирий санъат асари учун.

2. **Анвар Илҳомов ва Бахтиёр Раҳмонбердиев**га — Тошкентдаги Темурийлар тарихи давлат музейи гумбазидаги маҳорат билан бажарилган нақкошлик ишлари учун.

3. **Райимберди Матчонов**га — кулолчилик санъати соҳасидаги ишлар туркуми учун.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил 27 август.

ВАТАН МУКОФОТЛАРИ МУБОРАК!

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1997 йил 26 августдаги Фармонига кўра, Мустақилликнинг 6 йиллиги арафасида фан, маданият, маърифат, оммавий ахборот воситалари ва ижодий соҳалар ходимларидан бир гуруҳи ҳукуматимизнинг орден, медаллари, унвонлари билан тақдирланишди. Улар орасида олий ва ўрта махсус ўқув юртлари раҳбарлари, профессорлари, умумтаълим мактаблари ва мактабдан ташқари муассасалар ўқитувчи-мураббийлари ҳам бор. Улар билан танишинг:

«БУЮК ХИЗМАТЛАРИ УЧУН» ОРДЕНИ БИЛАН

Алиматов Турғун — М. Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваторияси профессори.

«МЕҲНАТ ШУҲРАТИ» ОРДЕНИ БИЛАН

Мамадалиев Паттохон — М. Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваторияси профессори.

Набиев Малик — Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти профессори.

I-ДАРАЖАЛИ «СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН» ОРДЕНИ БИЛАН

Дуюнова Вера Илларионовна — Тошкет шаҳар 6-сон болалар ва ўсмирлар олимпия ўринбосарлари махсус спорт мактаби директори.

II-ДАРАЖАЛИ «СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН» ОРДЕНИ БИЛАН

Тажимуратова Айсулиу — Нукус шаҳар 37-сонли лицей ўқитувчиси, Қорақалпоғистон Республикаси.

Ҳайдарова Муҳаббатхон — Фарғона вилояти Қува тумани 26-ўрта мактаб ўқитувчиси.

Юлдашев Рустам — Хоразм вилояти спорт қўмитаси қошидаги I-болалар ва ўсмирлар спорт мактаби директори.

«ДЎСТЛИК» ОРДЕНИ БИЛАН

Атамуратов Татлимурат Жумамуратович — Қорақалпоғистон Республикаси халқ таълими вазири.

Бўронов Жамолдин Бўронович — Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети ректори.

Дьяченко Людмила Ивановна — Фарғона шаҳар жаҳон тиллари гимназияси ўқитувчиси.

Калуцкий Александр Петрович — Тошкент шаҳар 5-касб-ҳунар мактаби жисмоний тарбия ўқитувчиси.

Караева Любовь Филипповна — Гулистон

(Давоми 3-бетда.)

БАРКАМОЛ АВЛОД — ЎЗБЕКИСТОН ТАРАҚҚИЁТИНИНГ ПОЙДЕВОРИ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ IX СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

(Боши 1-бетда.)

таъминлашимиз лозим.

Албатта, бу масалани бирданига ечиш қийин, лекин уни ечмасдан туриб, келажак авлод тарбияси тўғрисида гапиришнинг ўзи мутлақо номақбулдир.

Учинчи масала ўқув жараёнига тегишли. Биз совет даврининг охирроғида 11 йиллик ўқув тизимига ўтдик.

11 йиллик тизим таркибан 3 қисмга бўлинади: бошланғич таълим — 4 йил, тўлиқсиз ўрта таълим — 9 йил ва ниҳоят, 2 йиллик тўлиқ ўрта таълим. Лекин ҳеч ким шу кунгача бошланғич синфларда ва ундан кейинги босқичларда ўқиётган болаларга қайси синфда нимани ўқитиш мақсадга мувофиқлигини илмий нуқтаи назардан асослаб берган эмас. Нима учун 10 йиллик умумтаълим ўқув жараёнини 11 йилликка ўтказганимизни ҳам кўпчилик ҳозиргача тушунгани йўқ.

Эски таълим тизимининг энг ёмон қусури бошланғич таълимга иккинчи даражали иш деб қараётганимиздадир. Очиқ айтишимиз керак: билими саёз муаллимлар ҳам биринчи синфда дарс бераверади.

Бошланғич таълимга паст назар билан қаралишининг исботи шуки, собиқ СССРда бутун бошли педагогика техникумлари ва билим юртлари тизими ташкил этилиб, улар асосан 1-4 синф ўқувчиларини ўқитадиган муаллимлар тайёрлар эди.

Ваҳоланки, боланинг дунёқараши, диди, салоҳияти шаклланадиган бошланғич синфларга энг етук, энг тажрибали мураббийлар биркитиб қўйилишини оддий мантиқнинг ўзи талаб этади.

Замонавий бошланғич таълимнинг ўзи нимадан иборат бўлиши керак. Бола 1—4-синфларда қандай билимга эга бўлиши лозим. Уларнинг тарбияси қандай бўлиши керак. Шу масалаларга жавоб топишимиз зарур.

Яна бир муҳим савол.

Норасида боланинг мияси, онги нимани ўзига сингдира олади, нимани қабул қилмайди. Ким бу масалани илмий жиҳатдан тадқиқ қилган?

Болаларимизга қачондан бошлаб, қандай қилиб, қандай усулда ва услубда миллий қадриятларимиз, урф-одатларимизни ўргатишимиз, чуқур англатишимиз керак?

Афсуски, бу ҳақда ҳеч ким бош қотираётгани йўқ. Шу масалалар билан шуғулланиши керак бўлган мутасадди институт ва марказларимиз етарли. Хулоса шундайки, бугунги умумтаълим жараёнидаги уч босқичдан ҳеч қайсида ўзига яраша талаб йўқ. Бошқача айтганда, ҳар қандай ўқув босқичига аниқ талаблар, стандарт даражасида расмийлаштирилгани йўқ.

Шунга қараб, ўқув жараёни, мазмуни, ўқитиладиган дарсликлар сонини, қанақа синфда қандай билим ва тарбия бериш кераклигини аниқлаш мумкин бўлади.

Мисол учун умумтаълим мактабларида ўқитилаётган фанларнинг сони 20 га етади. Лекин, афсуски, ўқув режаларида ёшларга аҳлоқ ва одоб, ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий билимлар асосларини ўргатадиган фанлар етарли ўрин олган эмас. Мавжуд фанлар эса таркибан эски ҳолида сақланиб қолмоқда. Бу эса мустақиллик ва бозор иқтисодиёти шароитида юзага чиққан давлат ва миллий эҳтиёжларни қондиришга тўсқинлик қилмоқда.

Ҳаммамизга аёнки, таълим дарсликдан бошланади. Аччиқ бўлса ҳам тан олишга мажбурмиз: деярли барча соҳада дарсликларимиз ахволи бугунги ва эртанги кун талаблари даражасида эмас.

Бир нарсанинг аҳамиятига етиб боришимиз зарур, азиз дўстлар, ватандошларим. **Эски қолипда, мустабид даврда ёзилган дарсликлардан фойдаланиб, эски мафкурадан холос бўлмасдан болаларимизни янгича фикрлашга ўргатолмаймиз, ахир.** Буни барчамиз тушунишимиз, англашимиз даркор.

Олимлар орасида дарслик ёзишга пастроқ бир илмий иш сифатида қараш иллати бор. Нега бундай? Бу психология қаердан пайдо бўлган? Ахир, **дарсликларда миллат фикрининг, миллат тафаккури ва миллат мафкурасининг энг илғор намуналари акс этиши керак эмасми?** Ҳар бир соҳа бўйича дарсликни ўша фаннинг атоқли вакиллари ёзмайдиларми?

Биз дарслик яратишга энг илғор ва энг шарафли вазифа сифатида қарашимиз, яхши дарслик яратган одамларни бошимизга кўтаришимиз керак. Дарсликни, агар керак бўлса, катта танлов асосида яратиш лозим. Танлов ғолибларидан маблағни аямаслигимиз лозим.

Яна бир муҳим масала.

Ҳозирги пайтда хорижий тилларни ўрганиш ва ўргатишга юртимизда катта аҳамият берилмоқда. Бу ҳам, албатта, бежиз эмас. Бугун жаҳон ҳамжамиятидан ўзига муносиб ўрин эгаллашга интилаётган мамлакатимиз учун, чет эллик шерикларимиз билан ҳамжиҳатликда, ҳамкорликда ўз буюк келажагини кураётган халқимиз учун хорижий тилларни мукаммал билишнинг аҳамиятини баҳолаш ҳожати йўқдир.

Аммо шунга алоҳида урғу беришимиз зарурки, чет тилларни ўрганиш, минбаъд она тилини эсдан чиқариш ҳисобига бўлмаслиги лозим.

Ўз фикрини мутлақо мустақил, она тилида равон, гўзал ва лўнда ифода эта олмайдиган мутахассисни, авваламбор, раҳбар курсисида ўтирганларни бугун тушуниш ҳам, оқлаш ҳам қийин.

Кечаги тарихимизда бизнинг ғарб тилларини ўрганишимизда она тилимиз эмас, асосан, рус тили воситачи бўлиб келди. Шунинг ҳисобига ҳозиргача, мисол учун, инглизча-ўзбекча ва ўзбекча-инглизча луғатлар деярли йўқ.

Бунинг натижасида ўзбек мактабларини битирган болаларимиз қисилиб қолиб, чет тилларни ўрганишда жуда кўп тўсиқларга учраяпти.

Бундай заиф, ноўрин ҳолатларни тезда ўзгартириш, ўзбек боласига чет тилларнинг ажиб дунёсига бемалол кириши учун имкониятларни тўлиқ очиб беришимиз даркор.

Мамлакатимизда хорижий тилларни ўрганишнинг миллий асосдаги ҳадаллаштирилган методикасини тайёрлашни тезлаштиришимиз керак.

Муҳтарам ватандошлар.

Бир эътибор беринг: педагогика тажрибасида **«Битирувчи»** деган ибора бор. Бу иборага изоҳ бериб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Яъники, бола мактабни битирса бас, унинг билим ва тарбияси ҳақида гапирмаса ҳам бўлаверади.

Таълим-тарбия ислоҳоти ҳақида гапирар эканмиз, унинг мазмунини лўнда қилиб ифода этиш мумкин: **бизга битирувчилар эмас, мактаб таълим ва тарбиясини кўрган шахслар керак.**

Шу жойда яна бир оғир саволга дуч келамиз: болалар қайси синфдан бошлаб мустақил фикр юрита бошлайди, умуман, мактабларда болалар мустақил фикр юритишга ўргатиладими, аминманки, ўргатилмайди. Мабодо, бирор ўқувчи ўқитувчига эътироз билдирса, эртага у ҳеч ким ҳавас қилмайдиган ахволга тушиб қолади. Мактаблардаги жараёнда ўқитувчи ҳукмрон. У боладан фақат ўзи тушунтираётган нарсани тушуниб олишни талаб қилади. Принцип ҳам тайёр: **«менинг айтганим-айтган, деганим-деган».**

Ўқитувчи ва ўқувчи муносабатидаги мажбурий итоаткорлик ўрнини онгли интизом эгаллаши жуда қийин кечаяпти. Ўқитувчининг бош вазифаси ўқувчиларда мустақил фикр юритиш кўникмаларини ҳосил қилишдан иборатлигини кўпинча яхши тушунамиз, лекин, афсуски, амалда тажрибамизда унга риоя қилмаймиз.

Демократик жамиятда болалар, умуман ҳар бир инсон эркин фикрлайдиган этиб тарбияланади. Агар болалар эркин фикрлашни ўрганмаса, берилган таълим самараси паст бўлиши муқаррар. Албатта, билим керак. Аммо билим ўз йўлига. Мустақил фикрлаш ҳам катта бойликдир.

Умумтаълим мактабларининг оқсоқ томонлари ҳақида гапирар эканмиз, бир муҳим муаммони таъкидламасдан ўтолмаймиз.

Бу муаммо — бугун 9-синфни битираётган болаларимиз тақдири. Республикамизда тахминан 5 миллион 200 минг мактаб ўқувчисидан 9-синфни битираётганлар 450 минг нафар болани ташкил қилади.

Хўш, ўзимизча бир тасаввур қилиб кўрайлик. 9-синфни тугатаётганларнинг кейинги йўли — тақдири қандай бўлиб қолмоқда.

Маълумотларга қараганда, уларнинг 250 минг нафарга яқини, яъни 55 фоизи 10-синфда ўқишни давом эттирар экан, тахминан 100 минг нафари ҳунар-техника ёки махсус ўқув юртларига кириши мумкин. Қолганлари эса гап — 100 минг нафар болаларимиз ҳақида кетяпти — ҳисоб-китоб бўйича, умуман кўчада қолмоқда. Бу маълумот ҳам тўлиқ эмас. 11-синфни битираётганлардан 20—25 минг нафари, яъни ҳаммаси бўлиб, 10 фоизи олий ўқув юртларига ўқишга кириши мумкин.

Қолган 90 фоизи эса на бир аниқ ихтисос, на бир эртанги ҳаётга керак бўладиган малака ва на бир касб-ҳунарни эгаллай олмаяпти. **Ва шунинг оқибатида 16—18 яшар йигит-қизларимиз ўз қобилияти, ҳаваси, интилишига мос, ҳаётда ўзига муносиб ўрин тополмаяпти.**

Кимки бу рақамларни, бу ачинарли ҳолатни чуқур таҳлил қилса, юрагидан ўтказиб, ўзининг шахсий дардидай англаса, албатта, бундай вазиятга бепарво бўлиб қолишига ишонмайман. Шунинг учун ҳам бугунги замон талаби, эртанги келажагимизнинг ташвишлари биздан халқ таълими тизимини ислоҳ қилиш зарурлигини тақозо этмоқда.

Азиз дўстлар!

Энди ўқув тизимининг навбатдаги босқичига — вилоятлар ва туманларда жойлашган ҳунар-техника билим юртларига бир назар ташласак. Бугунги кунда уларда 280 мингга яқин ўғил-қизларимиз таълим олмоқда. Уларнинг фаолиятига танқидий кўз билан қараганда, моддий-техника базасининг ночорлиги, улар бераётган билим ва тарбиянинг сифати, ўқувчилар олаётган жуда тор ихтисос-мутахассислиги, шу билан бирга, тарбиячи-ўқитувчилар малакасининг пастлиги бу билим юртларининг умуман бугунги кун талабига жавоб бермаслиги барчамиз учун аниқ бўлиши керак, деб ўйлайман.

Ўзбекистонда бугунги кунда 22 вазирликка қарашли 268 ўрта махсус билим юрти, техникум мавжуд ва уларда 170 мингга яқин болаларимиз ўқимоқда.

Бундай ўқув муассасалари ишини ҳам, авваламбор, уларнинг самарасини бозор иқтисодиёти ва замон талаби нуқтаи назаридан қараб чиқишимиз лозим.

Қисқа қилиб айтганда, ҳаётимизнинг ўзи уларнинг ўрнига замон талаб қилаётган бутунлай янги таркибдаги ва ягона услубдаги замонавий ўрта махсус касб-ҳунар ва билим ўқув юртларини ташкил қилишни тақозо этмоқда.

Энг муҳими, ўрта поғонада янги ташкил қилинаётган ўқув муассасаларининг олдинги ўқув босқичи — умумтаълим мактаблари ва кейинги поғонада турган олий ўқув юртлари тизими билан узлуксиз алоқа ва муносабатларини таъминлаш ва замон талабига жавоб бериш масалаларига алоҳида эътибор қаратиш даркор.

Ҳурматли депутатлар!

Навбатдаги муҳим масала — олий ўқув юртлари ислоҳотидир.

Бугунги олий таълим олиш тизимининг заиф томонларидан бири — олий ўқув юртларида тайёрланаётган талабаларни олдиндан аниқланган фан ва техника, иқтисодиёт, ишлаб чиқариш ва бошқа соҳаларнинг эҳтиёжига, бир сўз билан айтганда, ҳаёт талабаларига қараб ташкил қилмаганимиз, деб биламан.

Ўқув юртларимизни битириб, таълим-тарбия олиб чиқаётган ёшларимизнинг олган мутахассислиги ва тайёргарлиги кўп жиҳатдан замон талабларига, бозор иқтисодиёти эҳтиёжига жавоб бермаслиги кўзга ташланмоқда. Таълим соҳасида халқаро меёрлар ва андозалар асосида давлат стандарларини ишлаб чиқмаганимиз, шунга қараб, ўқув юртларини замонавий ускуна ва жиҳозлар билан таъминлаб, керакли моддий база туғдириб бермаганимиз, авваламбор, ўқув дастурлари эскича қолиб кетаётгани бугун тайёрланаётган мутахассислар сифатига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Шунинг учун ҳам олий ўқув юртлари ислоҳотини амалга ошираётганда мана шу ҳолатлар чиқаётган баъзи бир нуқсонларга алоҳида эътибор беришимиз зарур.

Биринчидан, олий ўқув юртини битираётганлар қандай талабларга жавоб беришини аниқлаб олишимиз лозим.

Иккинчидан, билимга чанқоқ, билим олишни ўзининг олий мақсади қилиб қўйган истеъдодли болаларни топиш, танлаш, қабул қилишда объектив адолатли тизим ва тартиб ўрнатиш, улар етарли маълумот олиши учун барча замонавий имкониятларни яратиб беришимиз керак.

Учинчидан, олий ўқув юртларида қандай ва неча хил мутахассислик бўйича таълим берилиши лозимлигини белгилаб олишимиз керак.

Шу жумладан, ҳозир тайёрланаётган 90-100 тага яқин мутахассисликдан қайси бири кераг-у қайси бири керак эмаслигини ва янги замон талаб қилаётган янги мутахассисликларни аниқлаб олишимиз лозим.

Зарур мутахассисликлар бўйича давлат буюртмасини белгилаб олишимиз зарур.

Бугунги кунда 21 минг талабани давлат буюртмаси бўйича олий ўқув юртларига қабул қилиш белгиланган. Шу борада жиддий ўйлаб, қайси соҳаларга қанча давлат гранти берилади, қайси олий ўқув юртларида, қайси мутахассисликлар тайёрланади — шуни аниқлаб олиш ва шунга яраша давлат маблағини ажратиш зарур. Шу билан бирга, контракт асосида, яъни ўзининг ҳисобидан билим ва мутахассислик олмоқчи бўлганларнинг ҳам режаларини аниқлаб олишимиз зарур.

Тўртинчи масала. Замон талабига мос мутахассис тайёрламоқчи эканмиз, биринчи навбатда ўқув юртларимизнинг шакли, қиёфаси ва таркиби, моддий базаси ҳам замонавий бўлиши шарт. Ўқув юртларининг раҳбарлари ва домла-профессорларининг таъминоти ва иш ҳақи ҳам шу жумладан.

Бешинчи масала. — Ўқув дастур ва программаларни замонавий талабларга мослаштириб, истиқбол ва келажагимизни кўзлаган ҳолда тузиб олишимиз ва жорий этишимиз зарур. Бугун ишлатилаётган ўқув программаларнинг оқсоқ ва заиф томонларини албатта инобатга олишимиз даркор.

Масалан, бугун олий ўқув юртларининг дипломи билан ҳаётга кираётганларнинг ишни ташкил қилиш, маъмурий соҳаларда, маркетинг ва менджмент, бошқарув, ижтимоий психология ва социология каби фанларда заиф томонлари алоҳида эътибор талаб қилади.

Олий ўқув юртини ислоҳ қилаётганда, уларнинг бошқа давлатлардаги олий ўқув юртлари билан алоқасини мустаҳкамлаш зарур. Ўз домлаларимиз билан чекланиб қолмай, четдан ҳам домлалар чақиришни йўлга қўйишимиз керак.

Юртимиз йигит-қизлари таҳсилнинг охирги йилларини тараққий топган давлатларнинг ўқув марказларида бориб ўқишларини ташкил қилишимиз мақсадга мувофиқ иш бўларди. Бунга ҳеч қандай мафкура аралашмаслиги керак. Шартномаларга ректорлар жавобгар бўлиши керак. Ректор ташқи иқтисодий масалаларни ўз зиммасига олиши зарур. Қайси давлат, қайси университетлар билан алоқа қилишни илмий кенгашлар ҳал этиши лозим. Чет давлатлардаги ўқув юртлари билан бирлашган илмий кенгашлар тузиш ҳам мақсадга мувофиқ бўлади.

Энг муҳим масалалардан бири шуки, домлаларнинг савияси ва билимини оширишга шарт-шароитлар туғдиришимиз керак. Домлалар, профессорлар, кафедра мудирлари ўз устида ишламаса, ўз соҳаси бўйича чет мамлакатларга илмий сафарларга бориб келмаса, тажриба алмашмаса, албатта, бундай аҳвол ўқув жараёнига ва унинг самарасига салбий таъсир қилади.

Етук савияли домлаларни тайёрлаш бўйича махсус бир фонд ташкил этиш керак. Биз шу фонд орқали домлаларни, Ўзбекистон профессорларини чет мамлакатларга юбориб, малакасини ошириб келишига имконият яратишимиз керак.

Улар чет элларда малакасини оширсин, донғи чиққан университетларда ўзлари лекциялар ўқисин, тажриба орттирсин, мана шундан кейин Ўзбекистоннинг обрўйи-номи оламга овоза бўлади, иншооллоҳ.

Ҳурматли халқ ноиблари!

Барчангизга маълумки, шу йил март ойида Вазирлар Маҳкамасининг фармойишига мувофиқ таълим тизимини ислоҳ қилиш, кадр тайёрлаш жараёнига замон талаб қилаётган туб ўзгартиришларни киритиш мақсадида махсус ҳукумат комиссияси тузилган эди. Тегишли вазирлик ва идоралар, олим ва мутахассислар бу масалалар устида анча иш олиб бордилар. Бунинг натижаси — бугун сиз, депутатлар муҳокамасига қўйилган кадрлар тайёрлашнинг миллий дастури ва таълим-тарбия бўйича тайёрланган қонуннинг янги таҳриридир.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, таълим-тарбия соҳасида ислоҳотлар ўтказиш ва уларнинг асосий йўналишлари, талаблари ва мақсадларини аниқлаш ҳамда тегишли хулосаларни чиқаришда, бугунги муҳокама қилинадиган ҳужжатларда кенг жамоатчилигимизнинг фикр-мулоҳазалари, тавсия ва изоҳлари ифода топган десак, ҳеч қандай муболаға бўлмас.

Нега деганда, бу муаммонинг ечимини топиш, бу масалада аниқ режаларимизни белгилаб олиш, ҳеч шубҳасиз, бугунги ва эртанги ҳаётимиз ва истиқболимизнинг гарови эканини аксарият халқимиз англаб олмоқда.

Шунинг учун ҳам амалдаги таълим-тарбия тизимининг заиф томонларини, замон талаблари, жамиятимиз келажаги ва мақсадларига жавоб бермайдиган жиҳатларини чуқур тасаввур қилиш, эркин, бадавлат яшаётган мамлакатлар тажрибасини ўрганиш, ўз ўлкамизда юксак малакали, ҳар жиҳатдан етук кадрлар тайёрлаш дастуримизнинг асосий шарти бўлмоғи лозим.

Миллий дастур кўзда тутган таълим-тарбия тизимини ислоҳ қилиш, тубдан янгилашга қаратилган асосий тамойиллари ҳақида ва бу дастурни жорий этиш жараёнлари ҳақида алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Ҳаммамизга маълумки, ҳаётимизнинг барча соҳаларида ислоҳотларни ўтказиш, ўзбек модели деб ном олган ислоҳотлар сиёсатининг асослари бўлмиш беш тамойилнинг бирида ислоҳотларни босқичма-босқич ўтказиш вазифаси қўйилган. Олти йиллик мустақил ҳаётимиз бу муҳим тамойил бизнинг шароитимизда нақадар тўғри эканлигини тасдиқлади.

Шунинг учун таълим-тарбия соҳасида ҳам белгиланаётган ислоҳотларни ҳаётга татбиқ қилишда мана шу принцип — ислоҳотларни босқичма-босқич ўтказиш принципи қўйилган.

Биринчи босқич — ўтиш даври бўлиб, у 1997—2001 йилларда, яъни 4 йил давомида жорий этилади. Бунда кадрлар тайёрлаш тизими салоҳиятини сақлаб қолиш, унинг ривожланиши учун ҳуқуқий-меъёрий, илмий-методик, молиявий-моддий шарт-шароитлар яратиш лозим. Бу босқичда асосан қуйидаги вазифаларни бажариш керак;

Миллий дастурни амалга оширишнинг бошланиши: янги талабларга жавоб бера оладиган педагог кадрларни тайёрлаш ўқув стандартларини яратиш ва янги ўқув программалари устида ишлаш, умумтаълим мактабларини тузилиш жиҳатидан қайта қуриш, уч йиллик таълим (ўрта махсус ва касб-ҳунар билим юртлари, касб коллежи ва академик лицей) тизимига замин тайёрлаш узлуксиз таълим-тарбия тизимига асос соладиган тадбирларни амалга ошириш, ижтимоий ҳимояни кафолатлаш каби масалаларни ечиш босқичи.

Иккинчи босқич — 2001—2005 йилларни ўз ичига олади. Бунда миллий дастурни кенг миқёсда тўлиқ амалга оширишга эришиш даркор. Табиийки, тизим фаолиятининг самарадорлигини, меҳнат бозорини инобатга олиб, ижтимоий-иқтисодий шароитдан келиб чиқиб дастур қоялари ва қоидаларига керакли ўзгартишлар киритилади.

Учинчи босқич — 2005 ва кейинги йилларга мўлжалланган бўлиб, унда тўпланган тажрибаларни таҳлил этиш ва умумлаштириш асосида ўзгарувчан ижтимоий-иқтисодий шарт-шароитларни эътиборга олган ҳолда кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш ва янада ривожлантириш зарур.

Биз шошилмасдан, асосий мақсаддан оғишмай, изчиллик билан миллий дастурни амалга оширишимиз лозим. Шундагина у умумий маданиятни юксалтиришга, фарзандларимизнинг жамиятда ўз муносиб ўрнини топишига хизмат қилади.

Уларнинг касбий ва таълимий дастурларни онгли равишда танлаш ва эгаллашлари учун ҳуқуқий меъёрларни, ташкилий, руҳий-педагогик шарт-шароитларни таъминлашга кўмаклашади. Йигит-қизларимизни жамият, давлат, оила олдида ўз масъулиятини чуқур англаб етувчи шахслар этиб тарбиялашга замин бўлиб хизмат қилади.

Умумлаштирган ҳолда кадрлар тайёрлаш тизимининг шаклланиши ва фаолият кўрсатишнинг **асосий тамойиллари,** менинг назаримда, қуйидаги вазифаларни ўз ичига олади:

— барча хил ва турдаги таълим муассасаларида юқори малакали мутахассислар тайёрлаш учун узлуксиз таълим, фан ва ишлаб чиқариш салоҳиятидан самарали фойдаланиш;

— давлат таълим стандартларини жорий этиш ва уларнинг фаолият кўрсатиш механизмини ишлаб чиқиш;

— ихтисосликлар, малака даражасига кўра мутахассисларга бўлган умумдавлат ва минтақавий талабларнинг истиқболини аниқлаш;

— таълим тизимини тузилиш ва мазмун жиҳатидан ислоҳ қилиш учун ўқитувчиларни ва мураббийларни қайта тайёрлаш;

— давлат ва ижтимоий муассасаларнинг касбга йўналтириш бўйича фаолиятини такомиллаштириш. Бунда касб танлашнинг бозор эҳтиёжлари ва имкониятларини эътиборга олиш зарур, токи ҳар бир шахс ўзига мос касбни эгаллай олсин.

— ўқувчи ёшларни Ватанга садоқат, юксак ахлоқ, маънавият ва маърифат, меҳнатга виждонан муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш;

— таълим муассасаларини, биринчи навбатда умумтаълим мактабларини давлат томонидан молиявий ва моддий-техникавий тўлиқ таъминлаш меъёрларини ошириш ва унинг механизмини такомиллаштириш;

— кадрлар тайёрлаш тизими истеъмолчилари — корхоналар, муассасалар, фирмалар, ҳиссадорлик жамиятлари, банклар ва бошқа тузилмаларнинг имкониятларидан, биринчи навбатда, ўрта махсус касб-ҳунар ўқув юртлари ва олий ўқув юртларининг моддий ва молиявий базасини мустаҳкамлаш учун мумкин қадар кенгроқ фойдаланиш;

— кадрлар тайёрлаш ва таълим соҳасига чет эл сармоялари, халқаро донорлик ташкилотлари ва жамғармаларининг маблағларини жалб этиш;

— қонун доирасида ўқув режалари, дастурлари ва ўқитиш йўриқлари, таълимий хизматларини белгилашда таълим муассасаларига, биринчи навбатда, олий ўқув юртларига мустақиллик бериш ва ўзини-ўзи бошқариш усулларини жорий этиш.

Табиийки, бундай мураккаб вазифаларни амалга оширишда давлат ва жамиятнинг масъулияти алоҳида аҳамият касб этади.

Давлат ва жамият кадрлар тайёрлаш тизимини узлуксиз ривожлантириш ва такомиллаштириш кафили бўлиши зарур. Улар юқори малакали, рақобатга қодир мутахассислар тайёрлаш бўйича таълим муассасаларининг фаолиятини уйғунлаштириши лозим.

Ҳурматли депутатлар!

Маълумки, халқ таълимининг асосий бўғинини узлуксиз таълим тизими ташкил этади. Шу сабабли бу масалага алоҳида диққат-эътибор қаратиш даркор. Узлуксиз таълимни давлат таълим стандартлари ва тегишли таълим дастурлари билан таъминлашда аввало уларнинг жаҳон талаблари даражасида бўлишига, юксак маънавият заминида қурилганига асосий эътибор бериш керак.

Шунинг учун ҳам умумтаълим дастурларини **мактабгача тарбия, бошланғич, умумий таълим ва мактабдан ташқари таълим** тарзида тузсак, мақсадга мувофиқ бўлади.

Бунинг учун қуйидаги тизимни асос қилиб олсак, кўзланган натижаларга эришамиз, деб ўйлайман.

Биринчи. Мактабгача таълим. Уч ёшдан бошланиб, олти-етти ёшгача оилада, болалар боғчасида ва мулкчилик кўринишидан қатъи назар, бошқа хил таълим ташкилотларида олиб борилади.

Иккинчи. Бошланғич таълим. 1-4 синфларни ўз ичига олади ва бунда ўқиш олти-етти ёшдан бошланади.

Учинчи. Умумий таълим. Бунда ўқувчиларга 5—9-синфлар доирасида билим ва тарбия берилади.

Алоҳида таъкидлаб ўтишимиз керак: умумтаълим мактаби барчамиз учун мажбурий бўлиб, уларда болаларимизга умумий билим асосларини чуқур ўргатишимиз керак, том маънода фарзандларимизнинг дунёқарашини шакллантириш ва кенгайтиришимизга асос солишимиз керак.

Тўртинчи. Ўрта махсус билим ва касб-ҳунар таълими. Ўқиш муддати 3 йилдан кам бўлмаган академик ва касб-ҳунар лицейлари ва коллежлари.

Бешинчи. Олий мутахассислик таълими одатда ўн саккиз-ўн тўққиз ёшдан бошланиб, тўрт йилдан кам бўлмаган муддатда давом этади.

Олий мутахассислик таълими **бакалаврлик** ҳамда **магистратурага** бўлинади.

БАКАЛАВРЛИК — йўналишлардан бири бўлиб, базавий олий таълим бериш демакдир. Унда ўқиш камида 4 йил давом этиб, у олий маълумот ва таянч мутахассислик дипломини олиш билан тугайди.

МАГИСТРАТУРА — аниқ мутахассислик бўйича олий касбий таълим бўлиб, бакалаврлик негизида камида икки йил давом этади. Ундаги таҳсил якуний квалификацион давлат аттестацияси ва магистрлик диссертациясини ҳимоя қилиш билан ниҳоясига етказилади.

Шу билан бирга, биз ўз эҳтиёжларимиз ва ички шароитларимиздан келиб чиқиб, узлуксиз таълимнинг расмий тизимида якунловчи бир босқични ҳам жорий этишимиз керак. Бу босқич икки даражага бўлинади, яъни аспирантура ва докторантурадан иборат бўлади.

АСПИРАНТУРА — ниҳоясига етказилган магистралик негизида 3 йил давом этади.

Аспирантуранинг мақсади — муайян мутахассисликлар бўйича олий квалификацияли илмий ва илмий-педагогик кадрларни шакллантириш. Аспирантура академик ва квалификацион имтиҳонлари ҳамда номзодлик диссертацияларини ҳимоя қилиш билан якунланади. Бу якунларга кўра танланган мутахассислик бўйича «Фан номзоди» илмий даражаси берилади.

ДОКТОРАНТУРА — фан номзоди илмий даражаси негизида 3 йил давом этади, диссертация ҳимоя қилиш билан якунланади. Якунга кўра танланган мутахассислик бўйича «Фан доктори» илмий даражаси берилади. Бошқача айтганда, бу соҳада аввалги тартиб сақланиб қолади.

Булардан ташқари, янги тизимда **қўшимча касбий таълим** — қайта тайёрлаш ва малака ошириш масаласига ҳам катта эътибор берилиши керак.

Азиз юртдошлар!

Таълим-тарбия соҳасини ислоҳ қилаётганда бир муҳим масалага катта эътибор бериш лозим.

Болаларимизни неча ёшдан ўқишга қабул қилиш маъқул.

Олимларнинг фикрига кўра, нормал ривожланган болаларни 6 ёшдан мактабга қабул қилиш уларнинг ақлий, руҳий ва жисмоний камолотида, ўқув дастурларини яхши ўзлаштиришида ижобий самара беради.

Айни замонда, болаларни 6 ёшдан ўқишга жалб этишда уларнинг ҳар бирига алоҳида ёндошиш, биринчи навбатда, уларнинг саломатлиги ва зеҳни, шуури қай даражада шаклланганлиги эътиборга олиниши лозим.

Шу билан бирга мутахассислар ўтказган илмий тадқиқотлар шуни кўрсатдики, болаларимизнинг 10-30 фоизи юқорида айтилган сабабларга кўра, ҳозирги кунда 6 ёшдан мактабга боришга тайёр эмас. Айниқса, бу ҳол қишлоқ шароитида ўсаётган болаларнинг тахминан 50 фоизига тегишлидир. Жисмоний ва ақлий томондан ҳали тўлиқ шаклланмаган болаларнинг 6 ёшдан мактабга мажбуран қабул қилиниши уларнинг ўқиш давомида ўз ожизлигини сезиши ва қийналишига олиб келиши мумкин.

Агар биз болаларимизнинг ҳар қайсисининг хусусиятларини алоҳида эътиборга олмай, барчасини 6 ёшдан ўқишга жалб этишни мажбурий қонунлаштириб қўйсак, улардан анчагина қисмининг тарбиясига салбий таъсир ўтказишимиз мумкин. Биринчи синфга 6 ёшдан ўқишга борган боладан ёнидаги болага нисбатан жисмонан, руҳан ва ақлан тайёргарлик бўлмаса, бу болада мутелик, қўрқоқлик, ўз кучига ишонмаслик, ношудлик авж олади, бошқалар олдида у ўзини камситилган ҳис қила бошлайди.

Юқоридагиларни назарда тутиб, болаларнинг жисмоний ва ақлий етуклигини эътиборга олган ҳолда, уларни 6-7 ёшдан қабул қилиш мақсадга мувофиқ, деб ўйлайман.

Азиз дўстлар!

Бир нарсани олдиндан англаб олишимиз керак. Миллий дастурни амалга оширишдаги энг оғир, энг мураккаб ва энг нозик масала — 3 йиллик таълим муассасаларини ташкил этишда ва бу поғонада болаларимизга билим бериш ва касб-ҳунарга ўргатиш муаммоларидир.

Таълим-тарбия тизимини такомиллаштирар эканмиз, биринчидан, 3 йиллик таълимнинг мазмун-моҳиятини аниқлаштириб олишимиз керак.

Янги — ўзимизга хос миллий тизимга ўтишнинг асосий моҳияти шундан иборатки, таянч умумтаълим босқичини тугатган ўқувчига ўзининг хоҳиш-иродаси ва интилишига қараб икки турдаги уч йиллик ўрта махсус ўқув юртларида таълимни мажбурий-ихтиёрий давом эттиришга имконият яратишдир.

Назарда тутилган **биринчи турдаги** билим муассасаларини **ўрта махсус билим юртлари** (академик лицейлар) деб атасак мақсадга мувофиқ бўлади. Чунки 9 йил давомида мактабларда ўқувчилар умумий таянч маълумоти олсалар, ўрта махсус билим юртларида улар ўзи танлаган таълим йўналиши бўйича билимини ошириш ва муайян олий ўқув юртига кириш учун аниқ мақсадга йўналтирилган фанларни мукаммал ўрганишга қаратилган махсус билим олиш имкониятига эга бўладилар.

Иккинчи турдаги 3 йиллик ўқув юртларини эса **ўрта махсус касб-ҳунар ўқув юртлари** (коллежлар) деб атасак тўғри бўлади. Чунки, унда талабаларга ўзлари танлаган касб-ҳунар йўналишлари бўйича махсус билим берилади ва касб-ҳунар ўргатилади.

Мазкур ўқув юртлари замонавий жиҳозланганлиги, ўқитувчи-педагоглар савияси, ўқиш жараёнининг ташкил этилиши ва талабаларга камида 2-3 замонавий касб-ҳунар бера олиши билан олдинги ПТУлардан тубдан фарқ қилиши керак.

Шундай қилиб, бу икки турдаги 3 йиллик махсус таълим йўналишларини ёшларимиз ўз иқтидорларидан ва истакларидан келиб чиқиб, ихтиёрий танлайдилар.

Шу тариқа ёшларнинг бирон-бир шаклда билимларини такомиллаштириш, муайян касб-ҳунар эгаси бўлиб етишишлари учун шароит яратилади.

Ўқувчиларга 12 йиллик умумий ва ўрта махсус таълим бериш давлат томонидан кафолатланади. Бу ёшларнинг билим олишлари ёки ҳунар ўрганишларидан ташқари, уларни бозор иқтисодиёти шароитида ижтимоий ҳимоя қилишни таъминлайди.

Миллий дастурни амалга оширишнинг **иккинчи мураккаб томони** шундаки, бунда ҳар бир ҳудуднинг ўзига хос, жўғрофий, этник хусусиятларидан ва эҳтиёжидан келиб чиқиб, болаларнинг ота-оналар бағрида ўқиши, касб-ҳунар эгаллаши таъминланади ва шу билан бирга бу билим юртлари ўша ҳудуднинг маданий-маърифий марказига айланиши лозим.

Ўзингизга маълум, узоқ қишлоқларда яшовчи оталар фарзандларини ўз бағрида олиб қолишни истайди. Айнан шундай ҳолатларни ҳам инобатга олиб, жойларда 3 йиллик замонавий масхус касб-ҳунар ўқув юртлари ташкил этилиши лозим.

Ушбу масалани пухта ҳал қилиш мақсадида Меҳнат вазирлиги, Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлиги, Олий ва халқ таълими вазирликлари иштирокида вилоятларда, туманларда маҳаллий ҳокимият вакиллари билан биргаликда демографик вазият, мактаблар, ўрта махсус ўқув юртлари, ҳунар-техника билим юртларининг жойлашиши, уларнинг моддий-техника базаси, ўқитувчиларнинг салоҳияти, имкониятлари ва бошқа кўрсаткичларини ниҳоятда чуқур ўрганиб чиқишлари керак.

Дастурни татбиқ этишдаги **учинчи мураккаб томони** махсус билим юртларида дарс беришга яроқли ўқитувчиларни тайёрлаш масаласидир. Мавжуд мактаблар, билим юртлари ўқитувчилари бу ишга тайёр эмаслиги равшан.

Шунинг учун барча педагогика институтлари ва университетларда 3 йиллик билим юртлари учун домлаларни тайёрлайдиган махсус факультетларни ташкил этиш лозим.

Шу билан бирга ҳар бир вилоятда 3 йиллик билим юртларида ишлаши мумкин бўлган мактаб ўқитувчиларининг малакасини оширишни ва қайта тайёрлашни йўлга қўйувчи алоҳида марказлар очиш зарур бўлади.

Юқоридаги муаммолар ва мураккабликларни ҳал қилиш мақсадида янги ташкил этиладиган 3 йиллик махсус ўқув юртларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, молияв

ВАТАН МУКОФОТЛАРИ МУБОРАК!

(Боши 1-бетда.)

шаҳар «Қувонч» боғчагимназия тарбиячиси, Сирдарё вилояти.

Матёқубов Матрасул — Хива тумани 12-музика мактаби ўқитувчиси, Хоразм вилояти.

Мирзаев Тўра — Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Навоий номидаги адабиёт институти директори.

Миркаримова Қундуз — Тошкент давлат миллий рақс ва хореография олий мактаби ўқитувчиси.

Муҳитдинов Мамажон — республика олий спорт маҳорати мактаби шахмат бўйича мураббийси.

Нам Владислав Радионович — Сирдарё вилояти «Таэквандо» ассоциацияси спорт устози.

Сулейманов Рустам Ҳамидович — Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси археология институти бўлим бошлиғи.

Қобулова Саодат — М. Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваторияси кафедра мудири.

Ҳомидов Ҳомиджон — Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти кафедра мудири.

«ШУҲРАТ» МЕДАЛИ БИЛАН

Абдураҳмонов Соиб — Навоий давлат кончилик институти декани.

Алимардонова Ойимхол — Бойсун туманидаги 2-ўрта мактаб ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти.

Аминов Рафиқ Мубинович — Бухоро шаҳар Ф. Хўжаев тумани 14-ўрта мактаб ўқитувчиси.

Атажанова Гулнора Закировна — Учқўрғон шаҳридаги 2-болалар боғчаси тарбиячиси, Наманган вилояти.

Бобожонов Абдулла — Боғот тумани 2-иқтидорли болалар лицей-интернати ўқитувчиси, Хоразм вилояти.

Ким Алефтина Вячеславовна — Оҳангарон тумани Белинский номли 1-ўрта мактаб ўқитувчиси, Тошкент вилояти.

Колосовская Яна Эдуардовна — А. Икромов тумани 199- махсус мактаб ўқитувчиси, Тошкент шаҳри.

Ли Луиза Федоровна — Зарбдор тумани «Шодлик» болалар боғчаси тарбиячиси, Жиззах вилояти.

Мовсесянц Ева Григорьевна — В. Успенский номидаги республика мусиқа мактаб-интернати ўқитувчиси.

Муҳитдинов Башрулла Саидкаримович — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси проректори.

Ниматов Рустам Қўчқарович — Жиззах индустриал техникуми директори.

Раҳимова Наима Муҳитдиновна — Шайхонтоҳур тумани 456-сон болалар боғчаси мусиқа раҳбари, Тошкент шаҳри.

Рахманова Ойдин — Жомбой тумани 28-ўрта мактаб ўқитувчиси, Самарқанд вилояти.

Сафаров Орол Абдуманнонович — А. Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият институти ўқитувчиси.

Тўлаков Исмоилжон — Андижон давлат университети доценти.

Тўхтаев Сайдиахрал — Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ўғитлар институти бўлим мудири.

Ходжаев Шамил Турсунович — Ўзбекистон ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот институти лаборатория мудири.

Ҳожиматов Қаҳҳор Ҳожиматович — Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ботаника институти лаборатория мудири.

Эрматов Баҳодир Содиқович — Мирзо Улуғбек номидаги Тошкент давлат университети кафедра мудири.

Қорабоев Ўсабек Адахамович — Хўжаобод тумани 21-ўрта мактаб ўқитувчиси, Андижон вилояти.

Ғаппаров Алихан — Наманган тумани 13-касб-ҳунар мактаби директори.

Ҳамидов Раҳматулло — Касби тумани У. Юсупов номидаги 2-мактаб ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАН АРБОБИ»

Муродов Малик Муродович — А. Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият институти кафедра мудири.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ РАССОМИ»

Файзуллаев Ортиқ — Камолиддин Беҳзод номидаги Тошкент давлат миллий рассомчилик ва дизайн институти ўқитувчиси.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АРТИСТ»

Абдураҳимова Фируза Равшановна — М. Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваторияси профессори.

Эрматов Машраб Эргашевич — М. Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваторияси ўқитувчиси.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН МАДАНИЯТ ХОДИМИ»

Абдураззоқов Омонилла Абдураҳмонович — М. Уйғур номидаги Тошкент давлат санъат институти доценти.

Исмоилов Арсен Файзуллаевич — М. Уйғур номидаги Тошкент давлат санъат институти кафедра мудири.

Ходжисаидова Раиса Юсуповна — Тошкент давлат миллий рақс ва хореография олий мактаби ўқитувчиси.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН СПОРТ УСТОЗИ»

Нуриллаев Абат Нуриллаевич — Тахиатош шаҳар болалар ва ўсмирлар спорт мактаби мураббийси, Қорақалпоғистон Республикаси.

Ҳамроқулов Шаҳоб — Самарқанд вилояти халқ таълими бошқармаси шахмат-шашка бўйича болалар ва ўсмирлар спорт мактаби мураббийси.

Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси тўққизинчи сессияси тўғрисида АХБОРОТ

(Боши 1-бетда.)

Самарқанд шаҳар темирйўл тумани халқ таълими бўлими мудири З.Ҳасанова, 1-Тошкент Тиббиёт институти ректори, «Адолат» социал-демократик партиясининг биринчи котиби Т.Даминов, Риштон туманидаги 51-мактаб директори И.Раҳмонов, Косонсой тумани ҳокими Т.Маризаева, «Камолот» жамғармаси Қашқадарё бўлими раиси Б.Юсупов, Боғот тумани ҳокими Ш.Хўжаниёзова, Ўзбекистон халқ-демократик партияси Марказий кенгашининг биринчи котиби А.Жалолов, Хўжайли тумани ҳокими С.Нурхўжаев, Сариосиё тумани ҳокими Қ.Холдоров, парламентнинг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раисининг ўринбосари П.Қодиров Президент ўртага қўйган таълим тизимини ва кадрлар тайёрлашни ислоҳ қилиш ғояси катта сиёсий, иқтисодий ва илмий аҳамиятга эга бўлиб, Ўзбекистоннинг бутун халқ хўжалигини янада юксалтириш, республиканинг интеллектуал салоҳиятини ўстириш, мамлакат қудратини ошириш, унинг мустақиллигини мустаҳкамлаш тўғрисидаги ғамхўрлик натижаси эканини мамнуният билан қайд этдилар. Нотиқлар бу ҳужжатларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаган ҳолда, уларни такомиллаштиришга оид бир қанча таклифларни киритдилар. Парламент Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини тасдиқлади, таълим тўғрисидаги қонунни қабул қилди ва Вазирлар Маҳкамасига уларни амалга ошириш тадбирларини ишлаб чиқиш ва ҳаётга жорий этишни топширди.

Сессиянинг биринчи иш куни кечки мажлиси Конституциявий суд раиси, Фуқаролар ҳуқуқий тарбиясини яхшилаш масалалари бўйича комиссиянинг ишчи гуруҳи раҳбари Б.Эшоновнинг Жамиятда ҳуқуқий маданиятни ошириш миллий дастури лойиҳаси тўғрисидаги маърузаси билан бошланди. Самарқанд вилояти ҳокими А.Мардиев, Ўзбекистон Фанлар академияси Қорақалпоғистон бўлими Тил ва адабиёт институти бўлим мудири Х.Ҳамидов, «Миллий тикланиш» газетасининг бош муҳаррири, «Миллий тикланиш» демократик партияси раиси И.Ғафуров сўзга чиққанидан сўнг Дастур тасдиқланди.

Сўнгра депутатлар Миллий хавфсизлик концепциясини кўриб чиқишга киришдилар. Олий Мажлиснинг Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитасининг раиси Б.Наимовнинг маърузаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Стратегик ва минтақаларароо тадқиқотлар институти директори М.Раҳмонқулов,Нукус тумани ҳокими У.Хўжаназаров, Олий Мажлис ҳузуридаги Амалдаги қонунлар мониторинги институти директори А.Турсунов сўзга чиққанидан сўнг бу ҳужжат ҳам тасдиқланди.

Олий Мажлис Иқтисодий ислоҳотлар ва тадбиркорликни ривожлантириш қўмитасининг раиси А.Йўлдошев сессия иштирокчиларига Ўзбекистон Республикаси божхона кодекси ва бож тарифлари тўғрисидаги қонун лойиҳалари ҳақида ахборот берди. Бу икки ҳужжат лойиҳаларини муҳокама қилишда Бухородаги «Пахтасаноатсотиш» акционерлик жамияти бошқаруви раиси М.Умаров, Шеробод тумани қишлоқ хўжалик техникаси билан таъминлаш ва таъмирлаш бирлашмасининг бошлиғи Х.Пайғамов, Урта Чирчиқ туманидаги темирбетон буюмлар заводи директори В.Халилов,Андижон шаҳри ҳокими А.Собиров, «Ўзбекистон темир йўллари» давлат акционерлик компанияси поездлар ҳаракати хавфсизлиги бўйича бош тафтишчиси С.Турдиқулов, Нарпай тумани, Бобур номидаги агрофирма раиси С.Ҳабибов иштирок этди. Парламент божхона кодексини тасдиқлади ва бож тарифи тўғрисидаги қонунни қабул қилди.

Иқтисодий ислоҳотлар ва тадбиркорликни ривожлантириш қўмитаси котиби Т.Файзуллаев Давлат божхона хизмати тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида маъруза қилди. Маъруза юзасидан Учкўприк тумани ҳокими А.Йўлбарсов, «Шерободсувхўжаликқурилиш» трестининг бошқарувчиси М.Бойкелдиев, Қизилтепа тумани ҳокими Т.Фатуллаев сўзга чиқди. Бу қонун ҳам қабул қилинди.

Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитасининг раиси А.Аҳадов Давлат солиқ хизмати тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида маъруза қилди. Паркент тумани ҳокими Т.Ҳолтоев, Уйчи туманидаги «Ипакчи» акционерлик жамиятининг раиси Т.Сатторов сўзга чиққанидан сўнг қонун қабул қилинди.

Шу билан Олий Мажлиснинг кечки мажлиси ёпиқ деб эълон қилинди. Олий Мажлиснинг тўққизинчи сессияси эртага ўз ишини давом эттиради.

Tanlov

ҒОЛИБ ДАРСЛИКЛАР

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 15 июль 1996 йил № 252 қарори ва Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг № 156-1 сонли буйруғига мувофиқ гуманитар дарсликлар учун республика мукофотини бериш комиссиясини танлов ўтказди.

Танловдан мақсад, ўрта ва умумтаълим мактаблари учун пухта ва камчиликсиз дарсликларни яратиш ва бунга олимларимизни илҳомлантиришдан иборат. Танловда гуманитар фанлар бўйича 6—7-синфлар учун А. Ғуломов, И. Абдуллаев, З. Маъруфов, М. Омилхоновларнинг «Она тили» дарслиги 1-ўринга сазовор деб топилди. Бу дарсликда она тилини ўқитишга бўлган ижтимоий талаблар, яъни ўқувчиларга фан асосларини пухта ўргатиш, тилнинг ифода воситаларидан ўринли фойдалана олиш юзасидан кўникма ва малакаларни шакллантириш, ўқувчиларнинг нутқини ривожлантириш назарда тутилди.

Табиий фанлар бўйича Д. Шодиев, Н. Шахмаевларнинг 9-10-11-синф «Физика» дарслигига биринчи ўрин берилди. Мазкур дарслик ўзининг тузилиши ва мазмуни жиҳатидан фойдаланиш учун қулай, ўқувчилар учун энг зарур бўлган илмий-назарий билим ҳамда амалий кўникма ва малакаларини ҳосил қилиш имкониятини беради. Ҳар иккала

дарсликнинг дидактик ва методик асослари, илмий салоҳияти ўқитувчиларнинг талабларига мосдир.

Бу танлов юзасидан махсус комиссия иш олиб бориб, республика мукофотига тавсия этиш ва тақдирлаш тартиблари ҳақида Низомга мувофиқ юқоридаги 2 та дарсликни ғолиб деб топди ҳамда энг кам ойлик маошнинг 40 баробари миқдорида 2 та махсус пул мукофоти таъсис этди.

Шу ўринда бир нарсани таъкидлаб ўтиш жоизки, ушбу танлов ва шу каби илм-фанга, маърифатга қаратилаётган эътибор, қилинаётган ишларни «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» лойиҳалари Республика Олий Мажлиси сессияси муҳокама қилган бир вақтда республикамиз Мустақиллигининг 6 йиллигига бағишланган салмоқли ютуқ деб баҳолаш мумкин.

Улуғбек ОДИЛОВ.

M.A.X. - HUROSON LTD.

Барчани қутлуғ айём билан самимий муборакбод этиш шарафига муяссар бўлганимиздан мамнунмиз.

Ўзбек халқининг асрий орзуси-Мустақиллик, Ватан озодлигини сақлаб қолиш, келажакда боболар орзу этган нурафшон, буюк давлат барпо этиш барчамизнинг мақсад ва вазифамиздир. Бу йўлда Яратганнинг ўзи бизларга мададкор бўлсин!

Хонадонингизни ҳеч қачон файзу барака, чеҳрангизни хушнудлик, танингизни бардамлик, қалбингизни самимийлик тарк этмасин.

M.A.X. - HUROSON LTD.
Ўзбекистон - Германия
қўшма корхонаси жамоаси.

АЙЁМИНГИЗ МУБОРАК АЗИЗЛАР!

Маҳсулотларимиз билан шундай улуғ айём кунлари Сиз азизларга хушкайфият улашаётганимиздан мамнунмиз.

"Kibo" пойафзаллари, айниқса, жажжи болажонларимизга манзур бўлаётгани бизни беҳад қувонтиради, янги-янги, жозибали пойафзаллар туркумини тақдим этишга ундайди.

Мамлакатимиз халқларини қутлуғ айём билан самимий муборакбод этар эканмиз, барчага тинч-тотувлик, хушкайфият тилаб қоламиз

POYAFZAL KORXONASI
KIBO
FOOTWEAR ENTERPRASE

702100. Чирчиқ ш. Обувщик кучаси,1.
Тел. (8-37171) 6-15-91, 6-16-14.

"STELLOR"

Шуъба корхонаси жамоаси халқимизнинг миллий байрами-мамлакат мустақиллигининг олти йиллик айёми билан барчани самимий муборакбод этади.

Хонадонингизга Буюк Тангрининг ўзи хайру барака ато этсин!

Барчага сиҳат-саломатлик, оилавий бахт, мамлакатнинг буюк келажаги йўлидаги сермашаққат ишларингизда янги зафарлар тилаб қоламиз.

АЗИЗ ВА МУҲТАРАМ УСТОЗЛАР, ТАЛАБА ВА ЎҚУВЧИЛАР!

Сизни жонажон Ватанимиз — Ўзбекистонимизнинг ҳурриятга эришганлигига 6 йил тўлиши ҳамда 1997/98 ўқув йилининг кириб келиши муносабати билан чин юракдан муборакбод этамиз.

Ўтган бу қисқа давр ичида илм-фан фидойиларининг, педагог ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатларини яхшилаш борасида мамлакатимиз Президенти томонидан бир қанча фармонлар, ҳукуматимиз қарорлари эълон қилинди ва ҳаётга тадбиқ этилмоқда. Бу борада, республикамизнинг 6 йиллик тўйи арафасида қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўқитувчилар ва ўқувчилар турмуши моддий шароитларини яхшилашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори, давлатимиз раҳбарияти томонидан, таълим ва фан ходимлари ҳамда талаба ва ўқувчиларнинг турмуш шароитларини моддий томондан яхшилаш, уларга ишлаш ва ўқишлари учун зарур шарт-шароитлар яратишда доимий равишда ўз ғамхўрликларини кўрсатиб келишидан далолатдир.

АЗИЗ УСТОЗЛАР, МУҲТАРАМ МУРАББИЙЛАР!

Ёш мустақил мамлакатимизнинг келажаги — фарзандларимизни ОНА юртга садоқат руҳида тарбиялашда, уларнинг қалбида ВАТАНГА нисбатан олижаноб туйғуларни уйғотишда, маърифатли давлат қуришда Сизларга Аллоҳдан куч-қудрат, сиҳат-саломатлик, оилангизга бахт-саодат ва эзгулик тилаймиз.

ТАЛАБА ЁШЛАР!

Сизларга ҳуррият даврида ўқиш ва яшаш насиб этган экан, Ватанимизнинг равнақи йўлида унинг келажагини буюк қилишда бор куч-ғайратингизни аяманг, мустақиллигимизни ардоқланг, уни ҳимоя қилинг. Сизларга битмас-туганмас ғайрат, оламнинг меҳр ва муҳаббатини тилаймиз.

Омад СИЗларга ҳамиша ёр бўлсин!

ЎЗБЕКИСТОН ТАЪЛИМ ВА ФАН ХОДИМЛАРИ КАСАБА УЮШМАСИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ РАЁСАТИ.

«O'ZBEKISTON — VATANIM MANIM»

(Boshlang'ich sinflarda mustaqillik darslarini tashkil etish yuzasidan tavsiya)

Kelajak davlatimizning egalari — bugungi kun jajji o'quvchilariga oq-qorani tanitish, to'g'ri yo'l ko'rsatish, jamiyatda o'z o'rnini egallashga yordam berish muallimlar zimmasidadir. Quyida taxminiy beriladigan dars ishlanmasidan o'qituvchilar ijodiy foydalanishlari uchun tavsiya etiladi.

2-sentyabr — 1-dars — Mustaqillik darsi

Mavsu: O'zbekiston — Vatanim manim

Maqsad: dars davomida o'rganilgan she'r, matnlar mazmuni, tabarruk makonga mehr, faxr va sadoqat hislarini tarbiyalash.

Dars jihozi: O'zbekiston davlatining ramziy belgilari. Buyuk o'zbek allomalari rasmlari, qadimiy va navqiron shaharlar, dala-bog'lar va ona diyorimiz boyliklari tasvirlangan rasmlar. Prezidentimiz Islom Karimov risolalari. Videokassetalar, plastinkalar.

Darsning borishi: 1. Tashkiliy qismda o'quvchilarni yangi o'quv yili bilan tabriklab, kechagi kun — Mustaqillik kuni bayram taassurotlari asosida suhbat uyushtirish, radio eshittirishlari, teleko'rsatuvlarda bayramga atalgan qaysi mavzular bolalarga manzur bo'lganini aniqlash.

II. Kirish qismida bugungi dars ona diyorimiz O'zbekistonning mustaqilligiga, ozodligiga bag'ishlanishi, sentyabr oyi tashkiliy-tarbiyaviy ishlar mazmuni bo'lib, mustaqillikka atalishini ham ta'kidlab o'tish.

III. Asosiy qismda davlatimiz ramziy belgilari — bayroq va gerbda o'z aksini topgan tabiiy, milliy va madaniy xususiyatlar ustida to'xtalib o'tiladi va davlat madhiyasi butun sinf bilan birgalikda safda turib ijro etiladi.

Jahon xaritasidan O'zbekiston Respublikasining joylashgan o'rni, chegaradagi davlatlar ko'rsatilib, Mustaqillik maydonidagi yodgorlik tasviri haqida o'qituvchi tomonidan tushuncha beriladi. Imkoniyatga qarab, vazifalardan foydalanish mumkin. Hozirgi kun ruhiyati oqimidagi she'rlar matbuot sahifalaridan o'qib beriladi. Mavzuga oid matnlarni 2—3 sinf uchun «O'qish kitobi» darsliklari «Ona yurtim — oltin beshigim» bo'limiga kiritilgan «O'zbekiston — mening vatanim», «Humo qushi», «Sevaman o'lkamni», «Toshkent», «Do'ppi» she'rlaridan foydalanish mumkin.

IV. Yakuniy qismda prezidentimiz Islom Karimovning risolalaridan ko'rsatib, mazmun va maqsadi haqida so'zlash.

Magnit tasmasidan O'zbekiston xalq shoiri Hoji Abdulla Orifning «Turkiston bolalariga» she'ri ifodali, ravon tilda o'qib eshittiriladi.

V. Dars yuzasidan vazifa tariqasida o'quvchilarga yil davomida albom tayyorlash topshiriladi.

Matbuotdan Vatanimiz hayoti, fidokor kishilari haqidagi rasmlar, maqolalarni yig'ib, albom tayyorlash, sinf ko'rgazmasida ishtirok etish tayinlanadi.

Sharofat HAKIMOVA,
RTM
Boshlang'ish ta'lim bo'limi mudiri.

ЎЗБЕКИСТОНИМ МЕНИНГ

(Қасида)

Мустақилсан, ҳур диёрим, йўқдир армоним менинг,
Сен билан ўтмоқда шодон ҳар куним-оним менинг,
Ҳулкарим, Ойим, Қуёшим, тонгги Чўлпоним менинг,
Еру кўкнинг қандили — ҳурлик чарағбоним менинг,
Шодлигим, бахтим, қувончим — жисм аро жоним менинг,
Бу гулистон — жаннатистон — Ўзбекистоним менинг.

Қопқаси чертилмаган ҳур тоғлари — тилсимлари
Сирли дунё азалдир гул боғлари — сим-симлари,
Жаннату ризвонни тафсир айлагай мавсумлари,
Дўсту ёрлар даврасида дўстлари гавжумлари —
Шодлигим, бахтим, қувончим — жисм аро жоним менинг,
Бу гулистон, жаннатистон — Ўзбекистоним менинг.

Сакраса мовий фалакка оқ қумуш фавворалар,
Юзларин ювгай чарақлаб кўк тўла сайёралар,
Соғиниб ҳар тонгда минг бор айладим наззоралар,
Чор тараф учди олиб соғинчларим тайёралар,
Шодлигим бахт, қувончим — жисм аро жоним менинг,
Бу гулистон жаннатистон — Ўзбекистоним менинг.

Оқ садафлар сочсин Аму дурларин Сирдан терай,
Ғунчалар қилсин табассум, лоласин қирдан терай,
Тонгда юлдузлар ёғилсин, беғубор ердан терай,
Она юртим бахт иқболин ҳарири нурдан терай,
Шодлигим, бахтим, қувончим — жисм аро жоним менинг,
Бу гулистон, жаннатистон — Ўзбекистоним менинг.

Илму урфон қалъасида пур зиё сочган Ватан,
Шу замин тарвузи узра янги йўл очган Ватан,
Йиртилиб тун пардаси, зулматлари қочган Ватан,
Евларининг жин чироғи бир текис ўчган Ватан —
Шодлигим, бахтим, қувончим — жисм аро жоним менинг,
Бу гулистон, жаннатистон — Ўзбекистоним менинг.

Ҳофизинг этган тараннум шўхи-шан тил тинмасин,
Хуш жарангдор сози машҳури таранг тор синмасин.
Оқ булутдек арғумоғингни ғанимлар минмасин,
Ки, азиз халқинг кўзига қатраи ёш инмасин.
Шодлигим, бахтим, қувончим — жисм аро жоним менинг,
Бу гулистон, жаннатистон — Ўзбекистоним менинг.

Кун каби боқсин кулиб осуда оппоқ тонгларинг,
Хуш хабардек янграсин ҳар тонгда урган бонгларинг,
Долғали ҳар жабҳада дунёни тутсин донгларинг,
Порласин мисли маёқ оламга сочган онгларинг.
Шодлигим, бахтим, қувончим — жисм аро жоним менинг,
Бу гулистон, жаннатистон — Ўзбекистоним менинг.

Толейинг порлоқ, мунаввар — сендадир хуршид йўли,
Бошинг узра бир қўниб ўтгай Қамар — кўкнинг гули,
Тарихингни таъриф айлар икки дарё кокили,
Шарқда машҳури жаҳон нозик-нафис туркий тили —
Шодлигим, бахтим, қувончим — жисм аро жоним менинг,
Бу гулистон, жаннатистон — Ўзбекистоним менинг.

Шул чароғон шуҳратингга Тилсиминг шайдо бўлай,
Қуйга солмоқ-чун шукуҳинг нур каби пайдо бўлай,
Таърифингни достон этмоқликда Ҳувайдо бўлай,
Қуррага номинг тараннум айлаган садо бўлай —
Шодлигим, бахтим, қувончим — жисм аро жоним менинг,
Бу гулистон, жаннатистон — Ўзбекистоним менинг.

Турсунбой ИСРОИЛ ўғли,
Андижон туманидаги 31-мактаб ўқитувчиси.

ҚУТЛАЙМИЗ

Азиз Рубен Антонович Парсегов!

Сиз ўзингизнинг кўп йиллик самарали педагогик фаолиятингиз билан ёш авлодни тарбиялашдек муқаддас ишни шараф билан адо этиб келмоқдасиз. Меҳрибон ва талабчан мураббий сифатида кўплаб ёшларнинг касб-кор эгаллашига, мустақил ҳаётга пухта тайёргарлик кўришига ҳисса қўшиб келяпсиз. Сизни муборак 55 ёшингиз билан қутлаймиз, ишингизга равнақ, ўзингизга сиҳат-саломатлик тилаймиз.

Юнусобод туманидаги 70-мактаб жамоаси.

БАРЧАГА ҲАМРОҲ БЎЛСИН!

Оила муқаддасдир. Шу боис юртимиз Ҳуриятга эришгач, биринчи нашр — «Оила ва жамият» газетаси вужудга келгани ҳам бежиз эмас. Унинг асосий мақсади — оилани мустаҳкамлашни одамларга доим эслатиб туриш, оила сирларини ёш келин-куёвларга етказишдир, бола тарбиясида ёш ота-оналар билан маслаҳатлашиб туришдир.

Оилаларимиз турмуши тотув ва фаровон бўлсин! Олти ёшли «Оила ва жамият» газетаси, унинг ходимлари уларга ҳамроҳ бўлсин.

«Маърифат»чилар.

«Маърифат» газетаси жамоаси таҳририят ходими Турсуной Аъзамовага укаси

Рихсивой АЪЗАМОВ

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ma'rifat

ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
Рақам ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.
МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб — 36-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 36-55-58.
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.
Навбатчилар: Зубайда УСМОНОВА, Норали ОЧИЛОВ.

ИНДЕКС: 64595 Буюртма Г-0524. Тиражи 33.682. Ҳажми 2 босма табоқ, Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2 босишга топшириш вақти — 20.00. Топширилди — 19.00. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 4 5 6